

פרקים משניות ואיזה פרקים תניא ומזמן לזמן לחזור עליהם, ויהי רצון שהשי"ת יצליחו לבשר טוב בכל האמור וכמ"ש וסר עונך וחטאתך תכופר, ויעלה ויצליח בלימוד התורה ביראת שמים וקיום מצותי בהידור.

בברכה לבשו"ט

בשם כ"ק אדמו"ר שליטי"א

מזכיר

הבאה לידו, ובפרט בעשותו המצות על פסח שיתעסק אדם בהן ויסיע בלישתן ובעשייתן ובאפייתן, אותו הזיע הוא אחד מתיקוני קרי עיין בכתבי האריז"ל". לכללות הענין — ראה גם אג"ק חי"ב אגרת ג'תתנא.

תורת חיים: נוסח התפלה (ברכת שים שלום).

צריך להיות בקי בעל פה איזה פרקים משניות ואיזה פרקים תניא: ראה גם אג"ק חי"ז אגרת ב'קח. חי"ח אגרת ב'תמא. ב'תקלד. חי"ט אגרת ב'תשיח. ב'תשפ. ב'תתצח. ב'תתקטז. חי"י אגרת ג'קסז. חי"א אגרת ג'שצח. חי"ב אגרת ד'קלז. חי"ג אגרת ד'תקמח. חי"ד אגרת ד'תתנב. ד'תתקעב. חי"ח אגרת ו'תשמה. חי"ט אגרת ז'תכו. חכ"ג אגרת ח'תתקמד. וכמ"ש וסר עונך וחטאתך תכופר: ישעי' ו, ז.

לעילוי נשמת

הרה"י ר' יוסף יחיאל ע"ה

בן — יבדלחטי"א — הרה"י ר' שלמה זלמן שליטי"א

ליפשיץ

נפטר ט"ז אלול ה'תשפ"ד

ת' נ' צ' ב' ה'

ולזכות זוגתו מרת דבורה צירל שתחי

נדפס על ידי בתם וחתנם

מרת ביילא ובעלה הרה"י ר' שניאור זלמן

בנם ובתם מנחם מענדל ועלקא

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות ובריאות

ברוק

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוק"לה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ האזינו, שבת שובה, ח' תשרי, ה'תשל"ז

יוצא לאור ליום הכיפורים, ה'תשפ"ה

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

שנת השבעים וחמש לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

ויהי רצון שגם בסביבתנו ישפיע בהאמור, והפצת אור דוחה חשך אפילו כשהחשך רב והאור מעט, ועאכו"כ כשההפצה בריבוי וכו', והרי זה גם פירוש הפשוט של הפצה, וק"ל, ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

בברכה לבשו"ט בכל האמור

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ב

בי"ה, א' מני"א תשי"ח
ברוקלין

האברך ... שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ב תמוז.

בעת רצון יזכירו את כל אלה שכותב אודותם על הציון של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבי"מ זי"ע כאו"י להמצטרך לו מתאים לתוכן כתבו.

ומובן שכל הוספה מצדו בלימוד התורה וקיום המצות בהידור, הנה מלבד גודל הענין מצד עצמו הנה עי"ז יתוסף בברכות השי"ת בכלל ובמילוי משאלות לבבו בהנ"ל ביחוד.

במ"ש בענינו הפרטי מה שאירע לו, — עליו להוסיף בהתמדה ושקידה עד כדי יגיעה בלימוד תורתנו הק' תורת חיים ובקיום מצותי' בהידור, אשר יגיעה וזיעה בזה מכפרים על ענינים הפכים, וכן צריך להיות בקי בעל פה איזה

אור דוחה חשך: ראה חובת הלכות ש"ה (שער יחוד המעשה) פ"ה. הניא פ"ב (ז', א). ובכ"מ.

ואין לך דבר העומד בפני הרצון: ראה זח"ב קסב, ריש ע"ב.

ב

בלימוד תורתנו .. ובקיום מצותי' .. יגיעה וזיעה בזה מכפרים כו': בלימוד תורתנו — ראה המשך תער"ב ח"ב ע' א'סד [ח"ה ריש ע' א'תנה] ("ובככהאריז"ל א"י" שצריכים להקשות ולתרוץ ביגיעה עד שיזיע כו' .. וכידוע שזהו תיקון לקרי כו"). בקיום מצותי' ** — ראה מ"ח מס' התשובה פ"י מ"ב ("ולתקן עון הקרי מועיל הזיעה אשר זייע בעשיית המצות, כגון מצה של מצוה ** ונשיאות הארון בכתף לקבור המת והדומה להם"). ט"ז או"ח סת"ס סק"ב ("בס' כוונות האר"י כ' שיטריח עצמו במצת של מצוה עד כי יתחמם וזייע, ובוה ישבר הקליפות שנולדו מש"ז לבטלה"). יסוד יוסף תיקון כ ("עוד מתיקוני קרי שיהמם האדם בעשיית המצות

(* שעהמ"צ וטעהמ"צ פ' ואתחנן. הובא ונתבאר בתו"מ התועודיות חל"ה (תשכ"ג ח"א) ע' 288 ואילך. ובכ"מ.

(** להעיר גם מאג"ק אדה"ז אגרת קי (ע' תג) — בנוגע לעבודת התפלה.

(***) ראה גם לקו"ד ח"א קכב, ב [ע' רמב] ואילך.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת יום הכיפורים הבעל"ט, הננו מוציאים לאור התוועדות ש"פ האזינו, שבת שובה, ח' תשרי ה'תשל"ז, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

וא"ו תשרי, ה'תשפ"ה

יום ההילולא השישים של הרבנית הצדקנית מרת חנה ע"ה ז"ל
שנת השבעים וחמש לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2024 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5785 • 2024

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

CH Print & Ship

478 Albany Ave. Brooklyn N.Y. 11203

(718) 771-5000

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחי

הוספה

א

ביה, כאי שבט תשכ"ד
ברוקלין

הווי"ח אי"א נוי"נ וכו' מוה' . . . שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום החמישי.

בעת רצון יזכירוהו וכל שכותב אודותם על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבגי"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבו.

ולכתבו אודות יאוש ונפילת רוח וכו' — הרי מבואר בכ"מ איך שהענין מושלל בהחלט, ועיין בפרטיות בספר תניא קדישא במפתח ענינים בסופו (הוצאת קה"ת).

כן יעיין שם באגרת התשובה בגודל ענין התשובה ואיך שאין זה סתירה לתשמיעני ששון ושמחה, עיי"ש באריכות, והרי דברי התורה, שהם דברי אלקים חיים, חשיב מעשה ופועלים פעולתם, אלא שמובן שצריך להוסיף בעניני יהדות תורתנו ומצותי, והרי בעניני טוב וקדושה ככל שלא יהי המצב גם טוב בזה, תמיד יש מקום להוסיף, כיון שקשורים בהקב"ה שהוא אין סופי.

וכן מהנכון אשר יבדקו את התפילין שלו ואת המזוזות בדירתם שתהיינה כולן כשרות כדין, וזוגתו תחי' תשמור על מנהגן הטוב של בנות ישראל הכשרות להפריש לצדקה קודם הדלקת הנרות בכל ערב שבת וערב יום טוב.

התקוה שיש לו קביעות עתים בלימוד פנימיות התורה שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות, קביעות בכל יום ובהוספה ביום השבת אשר קדש הוא לה,

א

מבואר בכ"מ איך שהענין מושלל בהחלט: ראה — לדוגמא — תניא פכ"ו ואילך. שאין זה סתירה לתשמיעני ששון ושמחה: תהלים נא, יר"ד. תניא אגה"ת פ"א (ק, סע"ב ואילך). דברי אלקים חיים: ירמ" כג, לו.

חשיב מעשה: ראה שבת קיט, ריש ע"ב. ב"ר פ"ג, ב. פמ"ד, כב.

מנהגן הטוב . . להפריש לצדקה קודם הדלקת הנרות: ראה קיצור שו"ע סע"ה ס"ב. כף החיים או"ח סרס"ג סקל"ד.

בלימוד פנימיות התורה . . ובהוספה ביום השבת: ראה קונטרס עץ החיים ספכ"ה. תו"מ התועדויות ח"ב (תשי"ד ח"ג) ע' 204 ואילך, ובהנסמן שם.

אשר קדש הוא לה: ע"פ בשלח טז, כג. תשא לא, יד"טו. ועוד. וראה פע"ח שער השבת (שי"ח) ספכ"א. ובכ"מ.

בס"ד. שיחת ש"פ האזינו, שבת שובה, ח' תשרי, ה'תשל"ז.

בלתי מוגה

א. נוסף לכך ששבת שובה הוא אחד מעשרת הימים שבין ר"ה ליוהכ"פ, שיש לו צד השוה עם כל עשרת ימי תשובה, יש בו ענין נוסף, שהוא יום השבת שבהם,

— דכיון שבין ר"ה ליוהכ"פ יש שבעה ימים רצופים (כדאיתא בסידור האריז"ל¹), מוכרח להיות ביניהם גם שבת. — לפעמים יש בעשי"ת שתי שבתות, כקביעות שנה זו, שיו"ט של ר"ה חל בשבת, אבל בכל קביעות איזה שתהי' מוכרח שיהי' יום השבת — ששייך הן לימים שלפניו והן לימים שלאחריו:

השייכות לימים שלפניו — כמאמר רז"ל² "מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת", דכיון שבשבת אסור שתהי' טירחה ומלאכה, צריך להכין את כל עניני השבת לפניו, כמ"ש³ "והכינו את אשר יביאו", והכנה זו היא לא רק ביום שישי שנקרא 'ערב שבת' ממש, אלא כמובן בפשטות שההכנה לשבת יכולה להיות כבר מיום ראשון, וכמסופר בגמרא: אודות הנהגתו של שמאי הזקן, שכאשר "מצא בהמה נאה אומר זו לשבת".

והשייכות לימים שלאחריו — כדאיתא בזהר⁴ ש"מיני' מתברכין כולי יומין", היינו, שמיום השבת נמשכת ברכה על כל ימי השבוע.

ועפ"ז נמצא, שהשייכות של שבת לימים שלפניו היא בכך שהשבת מקבל מהם, ואילו השייכות של השבת לימים שלאחריו היא בכך שהוא משפיע להם.

אבל האמת היא ששבת משפיע גם לימים שלפניו, שהרי ענין השבת הוא כמ"ש⁵ "ויכולו השמים והארץ", היינו, שכל הענינים שהיו בימי השבוע מתעלים באופן של "ויכולו", שהו"ע התענוג⁶ [וזהו מ"ש⁷ "חמדת ימים אותו קראת" — דלכאורה היכן מצינו ששבת נקרא "חמדת

(1) ב"עשי"ת".

(2) ע"ז ג, סע"א.

(3) בשלח טז, ה.

(4) ביצה טז, א.

(5) ח"ב סג, ב. פח, א.

(6) בראשית ב, א.

(7) ראה אוה"ת עה"פ (כרך א — מב, ב

ואילך. כרך ג — תקה, ב ואילך).

(8) נוסח תפלת שבת. וראה מחזור ויטרי

תפלת שבת סק"ג. בעה"ט עה"פ שם, ב. וראה

גם תו"מ חפ"ג ע' 47. וש"נ.

ימים", אך הענין הוא, שזהו מ"ש "ויכל", שתרגומו בירושלמי "וחמיד"⁹, שהוא תכלית וכליל השלימות, ובתענוג גופא — לא רק תענוג המורכב אלא גם תענוג הפשוט (שקשור במיוחד עם הזמן של רעווא דרעוין), כמשנת"ל¹⁰. ומזה מובן ששבת משפיע בימים שלפניו — שפועל בהם ענין התענוג, שע"ז נעשה אצלם תכלית השלימות.

ועד שהתענוג שנפעל ונמשך ביום השבת הוא תענוג הבורא — "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני"¹¹, והיינו, שנוסף לכך שישנו תענוג הנברא משלימות עבודתו בעשיית רצונו ית' ("נעשה רצוני") שהיא תכלית בריאתו ("אני נבראתי לשמש את קוני"¹²), ישנו גם תענוג הבורא ("נחת רוח לפני") שהוא לא רק נעלה יותר (מעט או הרבה) מתענוג הנברא, אלא הוא באין ערוך לגמרי, כמבואר בהמשך וככה¹³ שכשם שריחוק הערך בין בורא לנברא הוא ריחוק שבאין ערוך, כך גם תענוג בורא הוא באין ערוך לתענוג נברא; וביום השבת נמשך לנברא למטה גם תענוג בורא, שזהו הדיוק "נחת רוח לפני", "נחת" מלשון נחות דרגא¹⁴, שנמשך למטה ובאופן של התגלות.

ב. והענין בזה:

אע"פ שישנם ששת ימי השבוע באופן ש"כל יומא ויומא עביד עבידתי"¹⁵, וכפי שהי' בששת ימי בראשית שעל כל יום נאמר "וירא אלקים כי טוב" [ואפילו יום שני שלא נאמר בו "כי טוב", נאמר ביום השלישי ב"פ "כי טוב", גם בשביל יום שני¹⁶], ואח"כ ניתוסף אור העולה על כולנה, שזהו מ"ש על כללות הבריאה "וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד"¹⁷ — הנה שלימות זו היא רק ביחס למעמד ומצב הקודם, אבל לגבי העילוי שצ"ל ביום השבת, יש עדיין ענין של חסרון, כדאיתא במדרשי חז"ל¹⁸ שעדיין הי' חסר ענין המנוחה, או ענין החותם (כמבואר בחסידות¹⁹ החילוקים שבזה).

(9) ראה אבודרהם. הובא בשער הכולל פי"ז סכ"ח.
 (10) ד"ה יחינו מיומיים דיום ב' דר"ה פ"ג (סה"מ תשל"ז ע' ד ואילך).
 (11) תו"כ ופרש"י ויקרא א, ט. ספרי ופרש"י פינחס כח, ח. ועוד.
 (12) משנה וברייתא — קידושין בסופה.
 (13) תרל"ז פי"ב ואילך (סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תיב ואילך).
 (14) ראה לקו"ת פינחס עו, א. תצא לה, ג. ובכ"מ.
 (15) זהר ח"א רה, סע"א. ח"ג צד, ריש ע"ב.
 (16) ראה פרש"י בראשית א, ז (מב"ר פ"ד, ו).
 (17) שם, לא.
 (18) פרש"י שם ב, ב. פרש"י מגילה ט, א (ד"ה ויכל). תוד"ה חצבה — סנהדרין לח, א. וראה ב"ר פ"י, ט ובמת"כ שם (ד"ה שאנן) בשם "חז"ל".
 (19) ראה אוה"ת שם (כרך ג) תקי, ב ואילך. סה"מ ה'ש"ת ע' 80 ואילך. ועוד.

גבריאל שישליך גחלים על העיר, וגבריאל עשה זאת באופן שגרם לצנן תחילה את הגחלים, ואח"כ נענש על זה שלא עשה כפי שנצטווה כו'.

וכל זה — מצד גודל מעלת בני, שלכן צריך להוסיף יותר בענין האחדות והקירוב של בני, ובפרט בעשיית כו', מתוך חיות והתהלכות כו', ופשיטא — שלילת היחס אל הזולת מתוך קרירות כו', שזהו ענינו של עקרב [כדברי הגמרא¹⁷² "אלמלא חמה של כסיל לא נתקיים עולם מפני צינה של כימה .. אי לאו עוקצא דעקרבא (זנב העקרב, היינו כימה) דמנח בנהר דינור וכו'"] — שגרוע יותר מנחש, כמובן מהדין לגבי הפסק בתפלה: "נחש כרוך על עקבו לא יפסיק .. אבל עקרב פוסק"¹⁷³, היינו, שענין הקרירות ביחס לזולת מפסיק בענין ההתקשרות להקב"ה שבתפלה. [כ"ק אדמו"ר שליט"א סיים בדברי הגמרא¹⁷⁴ "שלשה באין בהיסח הדעת, אלו הן, משיח מציאה (שקשור עם הענין ד"בהמצאו") ועקרב", שהיסח הדעת הו"ע שלמעלה מטו"ד¹⁷⁵].

כו. ומהענין ד"אתכנשו", שעומדים באופן של אחדות, שקשור עם מבצע אהבת ישראל — נמשך בקו החינוך, ובקו התורה, ובקו התפילין, קו המזווה, ענין הצדקה ובית מלא ספרים — יבנה וחכמי, נרות שבת קודש, כשרות האכילה ושת"י וטהרת המשפחה.

ומזה באים לענין ד"לפני מי אתם מטהרין .. שנאמר וזרקתי עליכם מים טהורים" [כדברי רבי עקיבא, בעל המאמר ש"ואהבת לרעך כמוך"¹⁷⁶ "זה כלל גדול בתורה", כפי שמפרש רש"י לבן חמש למקרא: "רבי עקיבא אומר וכו'"]¹⁷⁷, שקשור עם יוהכ"פ — "אחת בשנה"¹⁷⁸,

ומזה באים לחג הסוכות, "זמן שמחתנו", לשון רבים — שקאי על ב' השמחות¹⁷⁹: "ישמח ישראל בעושייו"¹⁸⁰, ו"ישמח ה' במעשיו"¹⁸¹, ועד לשמחה של שמע"צ ושמח"ת, שאז "ישראל¹⁸² ומלכא בלחודוהי"¹⁸³.

(172) ברכות נח, ב (ובפרש"י).
 (173) שם ל, ב. לג, א. וראה גם תו"מ ואילך.
 (174) סנהדרין צז, א.
 (175) ראה תניא אגה"ק ס"ד.
 (176) קדושים יט, יח.
 (177) נתבאר בתו"מ חמ"ט ע' 405. וש"נ.
 (178) ס"פ תצוה. אחרי טז, לד.
 (179) ראה לקו"ת דרושי שמע"צ פח, ד ואילך.
 (180) תהלים קמט, ב.
 (181) שם קד, לא.
 (182) ראה זהר ח"א סד, אי"ב. רח, ב. ח"ג לב, א.
 (183) חסר הסיום (המו"ק).
 (184) חס"ת ריש ע' 73. וש"נ.

וכמודגש גם במאמר רשב"י "יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין", היינו, שאין זה באופן שפועל שיהיו כולם צדיקים, אלא כפי שהעולם הוא במעמדו ומצבו, הרי הוא פוטר מן הדין.

ואילו הם — מחפשים חסרונות על יהודים. — במקום לחפש חסרונות על אחרים, עליו לחפש חסרונות עצמו, והרי החסרון הגדול ביותר הוא כשרוצים להרחיק יהודים!

וכמדובר כמ"פ — "לא מהם ולא מהמונים"¹⁶⁹, ואין להיכנס עמהם בוויכוחים ושקו"ט, שהרי "כל שכן דפקר טפיי"¹⁷⁰.

ובאמת הנה גם עליהם לא צריך לדבר, כי אם להדגיש שאם יכולים לעודד יהודים שירחקו ח"ו יהודים אחרים, הרי בודאי יכולים לעורר יהודים לקיים ציווי התורה אודות אהבת ישראל וכו'.

כו. ומכאן באים לפירוש רש"י על הפסוק "פרוש כנפיו יקחהו", ש"הנשר .. נושאן על כנפיו, אומר מוטב שיכנס החץ בי ולא יכנס בכני. אף הקב"ה, ואשא אתכם על כנפי נשרים, כשנסעו מצרים אחריהם והשיגום על הים, היו זורקים בהם חצים ואבני בליסטראות, מיד ויסע מלאך האלקים וגו' ויבוא בין מחנה מצרים וגו'" — שלכאורה אינו מובן, איך ניכר בזה גודל האהבה לישראל, בה בשעה שחץ אינו יכול להזיק מלאך — הנה הביאור בזה:

רש"י מעתיק גם התחלת הפסוק "ויסע מלאך האלקים" — אף שלכאורה נוגע כאן רק מ"ש לאח"ז "ויבוא בין מחנה מצרים וגו'" — שעליו פירש "בכל מקום הוא אומר מלאך ה', וכאן מלאך האלקים, אין אלקים בכל מקום אלא דין, מלמד שהיו ישראל נתונים בדין באותה שעה אם להנצל אם להאבד עם מצרים".

ובכך מדגיש רש"י שכאן לא מדובר אודות מדת הגבורה של הקב"ה, אלא אודות "מלאך האלקים" שענינו דין, והחידוש שבזה — שאע"פ שמלאך צריך למלא השליחות שעליו נצטווה ללא שינוי, הנה בשעה שזה נוגע לבנ"י, הולך מלאך האלקים בעצמו להגן על בני"י ולקבל חיצים ואבני בליסטראות של מצרים (שרומו על עניני קטרוגים וכו'), למרות שמסתכן בכך שאינו ממלא את תפקידו בתור "מלאך האלקים", אף שיכול לקבל עונש על זה — כפי שמצינו בגמרא¹⁷¹ שהקב"ה הורה למלאך

(169) לשון הכתוב — יחזקאל ז, יא.
(170) לשון הש"ס — סנהדרין לח, ב.

וע"ד שמצינו לענין עליית הנשמה ב"יאָרצייט", אפילו לאחרי העליות במשך י"ב חודש, וכן בכל שנה, שהחידוש בזה הוא שעליות אלו הם גם אצל צדיק גמור, ואפילו אצל נשיא, שעוד לפני"ז הי' בתכלית העליו, ואעפ"כ נעשית עלי' נוספת, באופן ש"ילכו מחיל אל חיל"²⁰ — כמבואר בהמשך תרנ"ט²¹ ובהמשך תרס"ו²² שיש ריבוי עליות בגן עדן עד א"ס, והיינו, שאע"פ שגם העלי' הקודמת היתה באופן של בל"ג, שלכן צ"ל ביטול מדרגתו הקודמת ע"י נהר דינור והעמוד וכו' שבין ג"ע לג"ע²³, מ"מ, ישנם עוד ריבוי עליות עד א"ס.

ונקודת הענין — שלגבי מעמדו ומצבו הקודם היתה אמנם העלי' בתכלית השלימות, אבל בשעה שמתעלה לדרגא גבוהה יותר, אזי תופס שלגבי דרגא זו אינו בתכלית השלימות וכו'.

ג. וענין זה מודגש במיוחד בשבת שובה, שבו אומרים "שובה ישראל עד הוי' אלקיך כי כשלת בעונך"²⁴:

לכאורה אינו מובן: כיון שבשבת שובה אוחזים כבר לאחרי העבודה של ר"ה, בעיצומן של עשיית וכו' — מדוע אומרים אז "כי כשלת בעונך"?

והביאור בזה — ע"ד המבואר²⁵ בנוגע לאמירת "סלח לנו" בשמו"ע דוקא, דלכאורה ענין בקשת הסליחה (ששייך לענין ד"סור מרע") הי' צ"ל לפני התפלה, ומדוע דוקא לאחרי העבודה של ברכות ק"ש וק"ש, "פולחנא דרחימותא"²⁶, והמס"נ של "בכל מאדך"²⁷, הנה בשעה שמגיעים לעבודה של שמו"ע אזי מבקשים "סלח לנו"? אך הענין הוא — שדוקא בשעה שמתעלה לדרגת העבודה היותר נעלית דשמו"ע, אזי תופס שצריך לבקש "סלח לנו" גם על ענינים שלגבי מעמדו ומצבו הקודם לא היו נחשבים לענין של חטא וכו'.

ועד"ז בנוגע לשבת שובה — שדוקא בשעה שיהודי מגיע "עד הוי' אלקיך", אזי תופס שלגבי דרגא זו ה"ה במעמד ומצב ד"כשלת בעונך", ולכן צ"ל אצלו הענין ד"שובה ישראל".

וכמבואר בתניא²⁸ ש"אף שכבר עשה תשובה נכונה, הרי עיקר

(20) תהלים פד, ת. וראה ברכות ומו"ק
(21) ראה סה"מ תרנ"ט ע' כד [לג].
(22) ראה המשך תרס"ו ע' יב [יד].
(23) ראה תר"מ סה"מ אייר ע' רכד. וש"נ.
(24) הושע יד, ב.
(25) ראה לקו"ש חכ"ה ע' 15. וש"נ.
(26) ראה זהר ח"ב נה, ב. ח"ג רסז, א.
(27) ואתחנן ו, ה.
(28) פכ"ט (לו, ב).

התשובה בלב, והלב יש בו בחי' ומדרגות רבות, והכל לפי מה שהוא אדם ולפי הזמן והמקום וכו', ויש מעמד ומצב ש"רוצים להעלותו לתשובה עילאה יותר וכו'".

וכן הוא בכללות ענין העבודה — שכאשר עומדים במעמד ומצב נעלה יותר, אזי נדרשת עבודה שהיא באופן נעלה יותר.

ד. ויש להביא דוגמא לשינויים באופן העבודה — כפי שרואים גם ב"מלכותא דארעא" שהיא "כעין מלכותא דרקיעא"²⁹:

בשעה שנמצאים בחדר המלך, אזי "מאן דמחוי במחוג קמי' מלכא" נחשב מרידה במלכות³⁰, אבל כאשר נמצאים מחוץ לחדר המלך, בכל המדינה, הנה אע"פ שגם שם צריך להיות הביטול אל המלך (לפי שכל עניני המדינה תלויים במלך), הרי לא זו בלבד שיכול להיות הענין ד"מחוי במחוג", אלא יתירה מזה, שצריכה להיות עבודה ומלאכה וכו', כיון שהנהגת המדינה צריכה להיות באופן של "לשבת יצרה"³¹.

וכמדובר לעיל בארוכה³² שמלך אסור בעשיית מלאכה, ואעפ"כ יש לו את כל הענינים עד ל"סעודת שלמה בשעתו", אלא שזהו באופן שהמלך מקבל את כל צרכיו מהעם שעוסקים במלאכה וכו' (כמסופר בתנ"ך³³ אודות ה"נצבים" ש"כלכלו את המלך ואת ביתו", ע"ז שאספו מס מכל העם, כל נצב מחלק הארץ שהי' ממונה עליו).

והיינו, שבשעה שנמצא מחוץ לחדר המלך, ברחבי המדינה, אז צריך לעסוק במלאכה, ועד למלאכה הכי פשוטה, ולא להיות עבד בטל ח"ו; ורק בשעה שעומד בחדר המלך, "קמי' מלכא", אזי עומד העבד בתכלית הביטול, ללא תנועה, עד שאינו מציאות כלל.

ודוגמתו בנמשל³⁴ — כללות החילוק שבין עבודת ששת ימי החול שבו עוסקים בעובדין דחול, לעבודה דיום השבת שעיקר ענינו הו"ע התענוג.

ה. וכיון ש"גדול לימוד (גם בענין של פנימיות התורה) שמביא לידי מעשה"³⁵, ו"המעשה הוא העיקר"³⁶ — יש לבאר ההוראה מכל הנ"ל בשייכות ובהמשך לר"ה:

(29) ברכות נח, א.
 (30) חגיגה ה, ב.
 (31) ישע"י מה, יח.
 (32) שיחת וא"ו תשרי ס" (לעיל ע' ...). (המשך תרס"ו ע' כב [לא]). ועוד.
 (33) מלכים א, ד, ז.
 (34) ראה סה"מ"צ להצ"צ מצות מילה פ"ה (דרמ"צ ח, א). אוה"ת לך לך (כרך ד) תשכ, א.ב. ד"ה שובה ישראל דשבת שובה תרס"ו (המשך תרס"ו ע' כב [לא]). ועוד.
 (35) קידושין מ, ב. וש"נ.
 (36) אבות פ"א מ"ז.

של אחדות, אזי מנצחים במלחמה, ומובן שסיבת הנצחון במלחמה למטה היא בגלל הנצחון במלחמה למעלה — שמבטלים את ענין הדין וכו'.

והיחידוש הוא — שענין זה נאמר בנוגע לדור ההפלגה, שהי' קודם מ"ת, כשהיתה הגזירה ש"עליונים לא ירדו למטה ותחתונים לא יעלו למעלה"¹⁶¹, ועאכו"כ שכן הוא לאחרי מ"ת.

ולהעיר גם מהמבואר במאמר החלצו תרנ"ט¹⁶² (שנמצא עתה בדפוס¹⁶³) גודל מעלת ענין האחדות, שזה קשור עם "נקמת הוי' במדין"¹⁶⁴ וכו'.

כה. ואם במשך כל השנה צריך להיות ענין האחדות — עאכו"כ בזמן של עשי"ת, עליו נאמר¹⁶⁵ "דרשו הוי' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב", היינו, שהקב"ה הוא מצוי וקרוב לכל אחד מישראל, כדברי הגמרא¹⁶⁶: "כאן ביחיד" [אף שבודאי צריכים גם בעשי"ת להדר להתפלל בציבור, שאז ניתוסף עוד יותר בענין ד"בהמצאו .. בהיותו קרוב"], וכפי שמבאר אדמו"ר האמצעי¹⁶⁶ שאז הוא קרוב המאור אל הניצוץ — הרי בודאי שצריך לעמוד במעמד ומצב של אחדות, מצד זה ש"כולן מתאימות ואב אחד לכולנה"¹⁶⁷.

אך לדאבונו ישנם כאלו שמנצלים את הזמן של עשי"ת באופן שבמקום "דרשו הוי' .. קראוהו", לקרוא להקב"ה, לומר קאפיטל תהלים וכו' — במקום זה מבטלים יהודים מלימוד התורה, ומתאספים יחדיו כדי לחפש אולי ניתן למצוא איזה חסרון על יהודים!

הקב"ה אומר שהוא מצוי וקרוב (באופן של קרוב המאור אל הניצוץ) לכל אחד מישראל, ואילו הם מחפשים חסרונות על יהודים! רבותינו נשיאינו, החל מרבינו הזקן, הצ"צ וכו', ולפנ"ז הבעש"ט וכו', ביקשו והיו להוטים ("זיך געקאָכט") שיאמרו דבר טוב ("אָ גוט וואָרט") על יהודי,

— כולל גם על הרחוקים מתומ"צ כו', ובפרט שהם לא אשמים בכך, להיותם במעמד ומצב של תינוקות שנשבו, ומצד הנשמה — הרי "גם בשעת החטא היתה באמנה אתו ית'" (כמבואר בתניא¹⁶⁸), שזה נאמר על כללות הנשמה, ועאכו"כ על בחי' היחידה שבנפש —

(161) שמו"ר פי"ב, ג. תנחומא וארא טו.
 (162) סה"מ תרנ"ט ס"ע נג [ע' רכה]
 (163) תאריך ה"פפתח דבר": ר"ח מ"ח ה'תשל"ז.
 (164) מטות לא, ג.
 (165) ראה ר"ה שבהערה 70.
 (166) ראה דרך חיים יג, ריש ע"ד. כא, סע"ב. צא, א.
 (167) תניא רפ"ב.
 (168) ספכ"ד.

(ובאופן שקשור עם מעשה בני, עיי' שיעמידו את הדלתות, כמדובר לעיל¹⁵⁰) —

עיי' משיח צדקנו, כמ"ש הרמב"ם¹⁵¹ ש"יעמוד מלך מבית דוד הוגה בתורה כו', ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה, וילחום מלחמת ה' וינצח, ובנה מקדש במקומו", בקרוב ממש, בשעתא חדא וברגעא חדא.

* * *

כד. בנוגע למ"ש בזהר "עולו ואתו ואתכנשו להילולא" — הנה: מהענינים המיוחדים של רשב"י — שהי' יחיד בדורו, כפי שאמר "ראיתי בני עלי' והם מועטין .. אם שנים הם אני ובני"¹⁵², ועד ש"אם חד הוא אנא הוא"¹⁵³ — שאמר¹⁵² "יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין".

וענין זה קשור עם מעלת האחדות — "אתכנשו" — שעיי' נפטרים מן הדין:

ידוע מאמר רז"ל¹⁵⁴ (שהובא בחסידות בכ"מ¹⁵⁵) בנוגע לדור הפלגה: "גדול השלום, שאפילו ישראל עובדים עבודת כוכבים ושלום ביניהם, אמר המקום, כביכול איני יכול לשלוט בהן, כיון ששלום ביניהם, שנאמר¹⁵⁶ חבור עצבים (ע"ד מ"ש¹⁵⁷ "עצביהם כסף וזהב") אפרים הנח לו",

— וכפי שמצינו דבר נפלא באור החיים, שמפרש מ"ש¹⁵⁸ "ה' בדד ינחנו ואין עמו אל נכר" ע"פ מארז"ל הנ"ל: "כשהעם בדד, לשון בד, ה' ינחנו .. ואין עמו אל נכר, פי', הגם שהם עובדי ע"ז, אין ה' מחשיב לו עון זה" —

ועד ש"היו יוצאין למלחמה (אפילו מלחמת הרשות) ונוצחין"¹⁵⁹, והיינו, שאע"פ שמלחמה היא שעת סכנה, ו"השטן מקטרג בשעת הסכנה"¹⁶⁰, ובנדר"ד, לא צריך לחפש קטרוגים, שהרי מפורש בפסוק שמדובר אודות עובדי ע"ז ("עצבים") — הנה כיון שעומדים במעמד ומצב

(150) שיחת ער"ח מנ"א תשל"ו ס"ח
(תו"מ חפ"ה ע' ...).
(151) שם ה"ג.
(152) סוכה מה, ב.
(153) ב"ר ספלה. וראה זח"א רנה,
ט. הובא בפרש"י ע"ה"ת מקץ מב, ד. ויגש מד,
כט. תצא כג, יר"ד.
(154) ב"ר פל"ח, ו. ועוד.
(155) ראה תו"א ותו"ח ס"פ נח. ובכ"מ.

ובהקדמה — שבנוגע לשבת שלאחרי ר"ה ביחס לר"ה שגם הוא חל בשבת, יש סברות לכאן ולכאן³⁷, אם העלי' דשבת היא רק בנוגע לששה ימים שלפניו, אבל לא בנוגע לשבת שלפניו שבו חל ר"ה (ורק יום ב' דר"ה שחל ביום ראשון מתעלה בשבת שלאחריו), או שגם השבת שלפניו מתעלה בשבת שלאחריו; וכן בנוגע לענין השבת ש"מיני' מתברכין כולי יומין", האם הברכה מיום השבת היא רק על ששת ימי השבוע שלאחריו, או שגם יום השבת מקבל המשכת הברכה מהשבת שלפניו.

וכמדובר כמ"פ שאם נאמר שהמשכת הברכה מיום השבת היא רק על ששת ימי החול ולא על השבת שלאחריו, נצטרך לומר שיום השבת הקב"ה מברכו. אבל, אין זה מתאים עם המבואר בחסידות שכל הענינים צריכים לבוא ע"י עבודה דוקא, וכידוע תורת הרב המגיד³⁸ על מאמר המשנה³⁹ "דע מה למעלה ממך", שכל הענינים שלמעלה הם "ממך", שבאים ע"י עבודת האדם, כך, שלא די בכך שהקב"ה מברכו, שזהו ענין שבא מלמעלה.

ולכן יש לומר שהמשכת הברכה מיום השבת היא לא רק על ששת ימי החול, אלא גם על יום השבת שלאחריו. וכמו"כ בנוגע לפעולת השבת להעלות את הימים שלפניו, שהעלי' היא גם בנוגע לשבת שלפניו⁴⁰, כך, שהשבת דר"ה מתעלה ביום הש"ק זה.

ו. זוהי ההוראה בנוגע לפועל:

כיון שר"ה הו"ע נעלה ביותר שישנו רק פעם אחת בשנה (אפילו לא בשבת שובה), ובפרט בקביעות שנה זו שר"ה חל בשבת, שאז ניתוסף בו מעלת התענוג דיום השבת [וכידוע שמצד זה אין תוקעים במדינה בר"ה שחל בשבת, לפי שהמשכות של ר"ה נפעלים מצד ענין התענוג דשבת⁴⁰], ובאופן שנמשך גם ביום שני דר"ה, להיותו בהמשך ליום ראשון שחל בשבת, ועד שנחשבים ל"יומא אריכתא"⁴¹ — הרי מובן גודל מעלת ההחלטות הטובות על כל השנה כולה שנתקבלו בר"ה, ולא רק במחשבה, אלא גם במעשה בפועל — בדברים שמותר לעשותם בר"ה, כמו אמירת תהילים (כפי שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר במכתב הידוע⁴²).

(37) ראה גם תו"מ חפ"ב ע' 436 ואילך.
(38) לקו"א סקצ"ח (ג, סע"ג). אר"ת סת"פ
(39) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סת"ר ס"ג
(40) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סת"ר ס"ג
(41) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סת"ר ס"ג
(42) אג"ק שלו ח"ד ע' קלב. ע' תטז.

וכיון שכן, יכולים לחשוב שכאשר מגיע שבת שובה, אין כבר צורך לעשות דבר, כי אם להתענג על העבודה הקודמת.

ועל זה באה ההוראה — שלאחרי שלימות העבודה בר"ה באופן של תענוג וכו', הנה בכוא שבת שובה צריך להיות הענין ד"ויכולו", היינו שהענינים של ר"ה צריכים להתעלות עוד יותר, שלכן צריך להוסיף בעבודתו עוד יותר, ועד לאופן שבאין ערוך, בדוגמת העילוי דתענוג על שאר הכחות, למעלה גם מהתענוג שהי' בר"ה שחל בשבת (אף שתענוג בכלל הו"ע שלמעלה ממדידה והגבלה — "בכל מאדך"), כיון שכל שבת הוא למעלה יותר מהשבת שלפניו, ע"ד המבואר באגה"ק⁴³ בנוגע לר"ה, שבכל שנה נמשך אור חדש נעלה יותר מהאור שנמשך בר"ה הקודם.

ועוד זאת, שמלבד העילוי שמצד כללות ענין השבת, ישנו גם העילוי שמצד ענין התשובה (שבת שובה) — ע"פ הידוע⁴⁴ בפירוש מארז"ל⁴⁵ "תשובה ומעשים טובים", שהתשובה פועלת שהמעשים יהיו טובים, והיינו, שמדובר אודות ענינים שהתורה שהיא נצחית קוראת להם בשם "מעשים", להיותם מעשים נצחיים, שזהו ענין מעשה המצוות, כמבואר בתניא⁴⁶ שהיחוד שנפעל ע"י המצוות הוא "נצחי לעולם ועד", וגם בהם פועלת התשובה שהיו "מעשים טובים"; ובפרט ע"י התשובה דשבת, שהיא מתוך שמחה⁴⁷ (נוסף על השמחה שבכללות קיום המצוות, כמבואר בארוכה בדברי הרמב"ם⁴⁸) ומתוך תענוג.

ובכל ענינים אלו לא מספיקה החלטה טובה, אלא צריך להביא זאת במעשה בפועל, ובאופן של הפצה חוצה דוקא (כמו בענין שנתאוהו הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, בתחתון שאין תחתון למטה ממנו⁴⁹), החל מהענינים שניתן לעשותם ביום השבת.

ולכל לראש צריכה להיות ההוספה דשבת שובה בנוגע להחלטות טובות שנתקבלו בר"ה בנוגע למבצעים: מבצע אהבת ישראל, מבצע חינוך, מבצע תורה, מבצע תפילין, מבצע מזווה, מבצע צדקה, מבצע בית מלא ספרים — יבנה וחכמי, מבצע גרות שבת קודש, מבצע כשרות האכילה ושתי' ומבצע טהרת המשפחה.

ועד שבאים לענין שנאמר במשנה בסוף מסכת יומא (שנקראת

ביותר, ועד שזקוקים לעניני נסים כו' (כמובן מהמסופר בגמרא כיצד השיג שלמה המלך את השמיר) — אי אפשר לקבוע הלכה שבניית ביהמ"ק היא ע"י השמיר, כיון שזהו היפך הכלל ש"אין סומכין על הנס".

ולכן, כשהרמב"ם כותב בהלכות בית הבחירה הלכה שנוגעת למעשה בפועל — בשעה שיצטרכו לבנות ביהמ"ק השלישי, וכפי שהי' נוגע למעשה בזמן שביהמ"ק הי' קיים, בשעה שצריכים לתקן משהו בביהמ"ק, או כפי שהי' לאחר החורבן בימי ריב"ח שנתנו רשות לבנות את ביהמ"ק (כמסופר במדרש¹⁴⁵) — הרי זה צ"ל באופן שיוכלו לקיים זאת תיכף ומיד, ללא צורך בעניני נסים וכו', ולכן אינו מזכיר כלל אודות השמיר, אלא כותב ש"מפצלין אותן ומסתתין אותן מבחוץ ואח"כ מכניסין אותן לבנין"; ועד"ז בנוגע לאבני החושן: "ומפתח על האבנים שמות השבטים", מבלי להזכיר אודות השמיר.

ועפ"ז: מ"ש בתוס'¹⁴⁶ בנוגע לאפורד שהי' בזמן בית שני, ש"צריך לומר ששמרוהו מימי שלמה עד חורבן בית שני" — הנה ע"פ האמור לעיל אין הכרח לדחוק ולומר כן [כמובן שדוחק גדול לומר שאותו שמיר חי ריבוי שנים, ויכלו לשמור עליו מפני נבוכדנצר וכו', למרות שהיו גזירות וכו'], כיון שע"פ דין יכולים לפתח על האבנים שמות השבטים גם ללא השמיר; וכמו"כ סרה קושיית ה"ר אלחנן¹⁴⁶ בדברי הגמרא¹⁴⁷ גבי "אבני המזבח ששקצו אנשי יוון", "היכי נעביד, ליתברינהו, אבנים שלמות אמר רחמנא¹⁴⁸, לינסרינהו, לא תניף עליהם ברזל", שיש אפשרות "לינסרינהו ע"י שמיר" — כיון שי"ל שלא הי' אז שמיר.

וזהו גם הביאור בדברי הרמב"ם "אם לא מצאו אבנים בונין בלבנים" — כי, כשיש אפשרות לבנות את ביהמ"ק, צריכים לבנותו תיכף ומיד, ולכן "אם לא מצאו אבנים", אין להתעכב ולהמתין עד שימצאו אבנים, אלא תיכף ומיד "בונין בלבנים".

כג. (וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:)

כל האמור לעיל הו"ע של שקו"ט כו', אבל העיקר הוא שיהי' בנין ביהמ"ק השלישי בפועל ממש כאן למטה,

— והיינו, שאף שמקדש העתיד בנוי ומשוכלל בשמים¹⁴⁹, הרי כל זמן שהוא בשמים, אין לו דין של ביהמ"ק, אלא דוקא בהיותו בארץ

(46) פכ"ה.

(43) סי"ד.

(47) ראה תניא אגה"ת ספ"י ואילך.

(44) ראה לקו"ת מטות פב, א. דרושי

(48) הל' לולב בסופן.

שמע"צ פה, א. שה"ש יז, ג. ובכ"מ.

(49) ראה תניא רפ"ו.

(45) שם פ"ד מי"ז.

(148) תבוא כז, ה"ו.

(145) ב"ר ספס"ד.

(149) ראה פרש"י ותוס' — סוכה מא,

(146) ד"ה איכא שמיר — גיטין שם.

סע"א. ועוד.

(147) ע"ז נב, ב.

וזוהי גם שיטת הרמב"ם בהלכות כלי המקדש¹³⁷ בנוגע לאבני החושן (שבהם השתמשו בשמיר גם לדעת רבי נחמיה¹³³) — כמ"ש במשנה למלך על דברי הרמב"ם "ומפתח על האבנים שמות השבטים", שבגמרא¹³³ "אמרין אבנים הללו אין כותבין אותם בדיו, משום שנאמר¹³⁸ פתוחי חותם, ואין מסרטין עליהם באיזמל, משום שנאמר¹³⁹ במלואותם, אלא כותב עליהם בדיו ומראה להם שמיר מבחוץ והן נבקעות מאליהם" [ומביא שה"רמב"ן ז"ל בפרשת תרומה¹⁴⁰ צידד לומר שדין זה אינו אלא כאבני החושן דכתיב בהו במילואותם, אבל אבני האפוד מסרטין אותם באזמל], ומסיים "ולא ידעתי אמאי השמיט רבינו כל זה".

ולאידך גיסא צריך להבין:

מסופר בארוכה בגמרא¹⁴¹ ששלמה המלך עשה כמה השתדלויות כדי להשיג את השמיר מאשמדאי, ובשביל זה העמיד בסכנה את בניו בן יהוידע וכו'. ולכאורה, כיון שלדעת הרמב"ם אפשר לבנות את ביהמ"ק גם ללא השמיר — למה הוצרך שלמה להשתדל כ"כ בכדי להשיג את השמיר, וכיצד הותר לו לסכן את בניו בן יהוידע למטרה זו?

כב. והביאור בזה¹⁴²:

הרמב"ם אזיל לשיטתו בכמה הלכות שעניני התומ"צ נקבעו באופן שיוכלו לקיימם ללא נס, כיון ש"אין סומכין על הנס"¹⁴³.

וזוהו גם היסוד לדברי הרמב"ם בהל' מלכים¹⁴⁴ בנוגע למלך המשיח: "ואל יעלה על דעתך שהמלך המשיח צריך לעשות אותות ומופתים ומחדש דברים בעולם או מחיה מתים וכיוצא בדברים אלו, אין הדבר כך וכו'" — כיון שאי אפשר לקבוע הלכה שקיומה תלוי בענין של נס.

ועפ"ז יובן גם הטעם שהרמב"ם לא הזכיר בהלכות בית הבחירה אודות השמיר, אף שכותב בפירוש המשניות שבו בנה שלמה את ביהמ"ק:

בודאי יותר טוב להשתמש בשמיר, ללא צורך לסתת את האבנים בכלי ברזל, ולכן השתדל שלמה המלך להשיג את השמיר, ובו בנה את ביהמ"ק; אבל כיון שכדי להשיג את השמיר יש צורך בהשתדלות גדולה

(137) פ"ט ה"ז.
 (138) תצוה כח, כא.
 (139) שם, כ.
 (140) כה, ז.
 (141) גיטין סח, א ואילך.
 (142) ראה גם לקו"ש חכ"ז ע' 170 הערה 14.
 (143) ראה פסחים סד, ב.
 (144) פי"א ה"ג.

בגאונים וראשונים⁵⁰ מסכת יום הכיפורים): "אשריכם (שהו"ע התענוג) ישראל לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם (כמבואר במאמרי כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע⁵¹ ב' ענינים אלו) אביכם שבשמים, שנאמר (ביחזקאל⁵² בנבואת הגאולה) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם וכו'", ובקרב ממש.

* * *

ז. נוסף על האמור לעיל ששייך בשבת שובה בכל שנה (כאמור לעיל שלעולם יש שבת בין ר"ה ליוהכ"פ), יש גם הוראה מהשינויים משנה לשנה בנוגע לקביעות דשבת שובה בימי החודש (וכמדובר כמ"פ שגם ההוראה מקביעות מיוחדת נמשכת גם על כל השנים, אלא שהיא בהדגשה יתירה בקביעות כזו), ובנדו"ד, שבקביעות שנה זו (וכן בשנה שעברה, כפי שדובר אז בארוכה⁵³) חל שבת שובה בשמיני בתשרי:

ענינו של שמיני בתשרי — שבו החלה חנוכת ביהמ"ק הראשון, כמסופר בתנ"ך (הן במלכים⁵⁴ והן בדברי הימים⁵⁵) "ויעש שלמה את החג . . שבעת ימים ושבעת ימים", "חנוכת המזבח עשו שבעת ימים (ולאח"ז) והחג שבעת ימים", והיינו, שנוסף על שבעת ימי חג הסוכות (שחגגו גם בשנה הקודמת), חגגו לפניהם חנוכת ביהמ"ק במשך שבעת ימים, החל משמיני בתשרי.

והרי גדלה ביותר מעלת חנוכת ביהמ"ק — כמבואר בלקו"ת פרשת נשא⁵⁶ ובתו"א בדרושי חנוכה⁵⁷ בענין חנוכת המשכן והמזבח, שאז ישנם ריבוי מתנות וכו', ועד שמצד גודל העילוי שבזוהו הרי זה ענין חד פעמי [דלכאורה, כיון שזוהו ענין טוב, היו צריכים לעשותו מזמן לזמן — אחת בשנה, אחת בחודש, או אחת בשבוע, ואעפ"כ רואים שעשו זאת רק פעם אחת],

והיינו, שהשפעתו נמשכת אמנם גם לאח"ז באופן שרישומו ניכר כו' [כמובן מחנוכת המשכן שעשה משה, שכיון שמעשי ידי משה נצחיים המה⁵⁸, היתה גם חנוכת המשכן באופן שהי' רישומה ניכר במשך כל הזמן

(50) אגרת ר"ש גאון (מהדורת לוין ע' 6 וע' 33). פי' רה"ג לכלים פכ"ו מ"ד. רמב"ם בהקדמתו לפיה"מ. ועוד.
 (51) המשך תרס"ו ע' שפ [תקא] ואילך.
 (52) לו, כה.
 (53) שיחת ש"פ האזינו, ש"ש, ח' תשרי
 ס"יא ואילך (תו"מ פ"ב ע' 83 ואילך). וש"נ.
 (54) א' ח, סה"ו.
 (55) ב' ז, ח"י.
 (56) כט, א ואילך.
 (57) וישב כט, ד ואילך.
 (58) ראה סוטה ט, סע"א.

שעמד המשכן, ועד באופן נצחי, ומזה מובן גם בנוגע לחנוכת ביהמ"ק]. אבל אעפ"כ, עיקר הענין הי' בעת חנוכת ביהמ"ק,

וכפי שרואים גם בחנוכת בית פרטי בישראל, שאע"פ שזוהי דירתו שבה דר בקביעות, הנה דוקא בעת חנוכת הבית עורכים חגיגה מיוחדת וכו" 59 [וכידוע הסיפור⁶⁰ בנוגע לכ"ק מו"ח אדמו"ר, שבסמיכות לחתונתו, שאז הוסיפו חדרים בבית למגוריו עם זוגתו, ערכו שם חנוכת הבית עי"ז שהביאו לשם כיתה של ילדים ולמדו עמהם תורה, באופן חד פעמי], מצד גודל העילוי שישנו בחנוכת הבית דוקא.

ח. וע"פ הידוע פ"י האריז"ל⁶¹ על הפסוק⁶² "והימים האלה נזכרים ונעשים", שכאשר "נזכרים" אזי "נעשים" אותם ענינים עוד הפעם, וכמו עניני פורים שנפעלו ע"י מרדכי ואסתר, שבבוא הזמן של פורים בכל שנה, הנה ע"י קיום המצוות והמנהגים וכו' של פורים, חוזרים ונעשים עניני הפורים עוד הפעם — הרי מובן שכן הוא גם בנוגע לחנוכת ביהמ"ק בשמיני בתשרי, שבכל שנה חוזר ונמשך ענין זה ברוחניות כו'.

וענין זה הוא בהדגשה יתירה בשמיני בתשרי שחל בשבת:

(א) נוסף לכך ששבת הוא "יום השביעי", אחד מהשבעה ימים, יש בו גם ענין שהוא למעלה מהזמן⁶³. ולכן, כשמדובר אודות "נזכרים ונעשים" בנוגע לענין שאירע לפני ריבוי זמן, נקל יותר לפעול זאת ביום השבת, כי, להיותו למעלה, הנה ריחוק הזמן אינו תופס מקום כו'.

(ב) ענין התענוג שבשבת — הן מצד השבת עצמו ש"מקדשא וקיימא"⁶⁴, והן מצד פעולת בני"י "לעשות את השבת"⁶⁵ באופן ד"וקראת לשבת עונג"⁶⁶ — קשור עם ענין המנוחה שבשבת, כי, בששת ימי החול שבהם עוסקים במלאכה בעובדין דחול, הנה אע"פ שגם במלאכה ישנו ענין התענוג, כמבואר בסידור⁶⁷ שסיבת עשיית המלאכה היא בגלל התענוג שיש בה, ולכן נעשית המלאכה בחיות ללא רפיון ידיים, הרי התענוג אינו בגילוי, ורק בשעה שמתבוננים כו', אזי מבינים שיש בזה גם תענוג, אבל מה שרואים בגילוי, הרי זה ענין המלאכה; משא"כ בשבת

(59) ראה גם תו"מ חע"ה ס"ע 184. וש"נ.
 (60) ראה תו"מ — רשימת היומן ע' רמב. (61) ראה רמ"ז בס' תיקון שובבים. הובא ונת' בס' לב דוד (להחיד"א) פכ"ט.
 (62) אסתר ט, כח.
 (63) ראה לקו"ת שה"ש כה, א. ובכ"מ.
 (64) ביצה יז, א.
 (65) תשא לא, טז. וראה לקו"ת שם כד, ב. סה"מ ה"ש"ת שבהערה 19.
 (66) ישע"י נח, יג.
 (67) עם דא"ח — שער התקיעות רמו [שס], א ואילך.

בהלכות בית הבחירה להרמב"ם שבה אוחזים עתה — בהמשך ההלכה "ועושיין בתוך העזרה גבולין עד כאן לישראל עד כאן לכהנים וכו" 128,

— וכמשנת"ל¹²⁹ שבהלכה זו יש טעות הדפוס, שפרטי הענינים אודות המנורה והשולחן ומזבח הקטורת שייכים להלכה הקודמת, והתחלת הלכה זו היא "ועושיין בתוך העזרה גבולין וכו" —

וממשיך¹³⁰: "כשבנין ההיכל והעזרה בונין באבנים גדולות, ואם לא מצאו אבנים, בונין בלבנים. ואין מפצלין את אבני הבנין בהר הבית, אלא מפצלין אותן ומסתתין אותן מבחוץ ואח"כ מכניסין אותן לבנין, שנאמר¹³¹ אבנים גדולות אבנים יקרות ליסד הבית אבני גזית, ואומר¹³² ומקבות והגרזן כל כלי ברזל לא נשמע בבית בהבנותו".

ויש לעיין בדברי הרמב"ם "אם לא מצאו אבנים, בונין בלבנים", שלכאורה הוא דבר חידוש — מהו מקור הדברים.

וכן יש לעיין בדין ש"אין מפצלין את אבני הבנין בהר הבית, אלא מפצלין אותן ומסתתין אותן מבחוץ ואח"כ מכניסין אותן לבנין":

הכסף משנה מביא דברי הגמרא¹³³: "תנו רבנן, שמיר שבו בנה שלמה את ביהמ"ק, שנאמר¹³² והבית בהבנותו אבן שלמה מסע נבנה, הדברים ככתבן (כמשמען אבן שלמה מסע כמה שהסיעה מן ההר ולא סיתתוה שוב בכלי ברזל), דברי רבי יהודה. אמר לו רבי נחמ"י, וכי אפשר לומר כן, והלא כבר נאמר¹³⁴ כל אלה אבנים יקרות וגו' מגוררות במגרה, א"כ מה תלמוד לומר לא נשמע בבית בהבנותו, שהי' מתקין מבחוץ ומכניס מבפנים". ומסיים: "יש לתמוה על רבינו למה הניח דברי רבי יהודה ופסק כרבי נחמ"י".

ויתירה מזה: בפירוש דברי המשנה באבות¹³⁵ "עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות .. והשמיר", כותב הרמב"ם ש"בו בנה שלמה את ביהמ"ק", וא"כ, מדוע לא הזכיר זאת בהלכות בית הבחירה!?

[ולהעיר, שמצינו אמנם בכמה מקומות שבספר הי"ד חזר בו הרמב"ם ממ"ש בפירוש המשניות¹³⁶, אבל מובן שזהו דוחק, ורק במקום המוכרח כו'].

(128) פ"א ה"ז.
 (129) שיחת ער"ה ס"ב (תו"מ חפ"ה ע' ...).
 (130) שם ה"ח.
 (131) מלכים-א ה, לא.
 (132) שם ו, ז.
 (133) סוטה מח, ב (ובפרש"י).
 (134) שם ז, ט.
 (135) פ"ה מ"ז.
 (136) ראה יד מלאכי כללי הרמב"ם כו' בתחלתו. וש"נ.

ולכן מפרש רש"י שעוד לפני ש"סבבם והקיפם בעננים", הי' הענין ד"יסובבנהו" עי"ז ש"סבבם בדגלים לארבע רוחות".

ומוסיף הבן חמש למקרא לשאול: גם הענין ש"סבבם בדגלים" התחיל רק שבועות אחדים לפני ש"סבבם והקיפם בעננים"¹²⁴, ומה הי' עד אז? — ועל זה מוסיף רש"י שהענין ד"יסובבנהו" הי' כבר במ"ת, ש"סבבם בתחתית ההר".

אבל רש"י אינו יכול להסתפק בכך ש"סבבם בתחתית ההר", כיון שענין זה הי' ביום של מ"ת בלבד; ולכן מפרש גם ש"סבבם והקיפם בעננים, וסבבם בדגלים", שענינים אלו היו במשך כל הזמן שהיו בני במדבר.

יט. ועפ"ז יובן בדרך אגב ענין תמוה בפירושו רש"י על הפסוק¹²⁵ "בסוכות תשבו גו' כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציאי אותם מארץ מצרים", "ענני כבוד":

לכאורה אינו מובן: כיון שהשיבה בסוכה היא בגלל ש"בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציאי אותם מארץ מצרים" — היו צריכים לחגוג חג הסוכות בזמן יצי"מ (כשם שחוגגים חג הפסח בזמן יצי"מ), בט"ו ניסן?! ושאלה זו (שמצינו בכמה פוסקים¹²⁶) — לא מבהיר רש"י בפשוטו של מקרא!

וההסברה בזה — ע"פ האמור לעיל שענין העננים לא הי' בזמן מסויים (כמו יצי"מ שהיתה בט"ו ניסן), אלא כל משך הזמן שהיו במדבר לאחר שיצאו ממצרים — לא מיד ביצי"מ, אלא רק "בשנה השנית בחודש השני בעשרים בחודש", אבל אין זה קשור עם יום זה דוקא (שלכן לא קבעו חג הסוכות לכ' אייר), שהרי ענין העננים הי' כל משך הזמן שהיו בני במדבר, ורק התחיל בכ' אייר לפי שאז התחיל ענין המסעות.

כ. המשך הביאור בפירושו רש"י שמוסיף "ואונקלוס תרגם ימצאהו יספיקהו כל צרכו במדבר וכו'" — נכללת בשיחה המוגהת הנ"ל (סי"א).

כא. בהמשך להמדובר כמ"פ בחדשים האחרונים אודות דברי המדרש¹²⁷ שהקב"ה אמר ליחזקאל שע"י לימוד תורת הבית "אני מעלה עליהם כאלו הם עוסקין בבנין הבית", הנה כאן המקום לבאר הלכה

שאז היא המנוחה ממלאכה, אזי ענין התענוג הוא בגילוי, והיינו, שבכל דבר שעושה, בעבודת התפלה, באמירת תהלים, בלימוד התורה, ובהכנסת אורחים וכו', רואים בגלוי ענין התענוג, ועד שענין התענוג ניכר אפילו בשינה, ששינה בשבת תענוג⁶⁸.

וזוהי השייכות המיוחדת לחנוכת ביהמ"ק הראשון ע"י שלמה המלך, שהי' "איש מנוחה"⁶⁹; והרי ענין המנוחה בימים הו"ע השבת.

והדגשה נוספת מצד הענין דשבת שובה, כי, בעשי"ת הקב"ה הוא "בהמצאו" ו"בהיותו קרוב"⁷⁰ (שלכן הענין ד"דרשו" ו"קראוהו" הוא בקל ובנקל יותר, כפי שמבאר אדמו"ר האמצעי⁷¹). וענין זה שייך במיוחד לביהמ"ק, שבו היא השראת השכינה.

ט. ובענין זה יש הוראה גם בנוגע לזמנינו זה:

אע"פ שמדובר אודות ענין שאירע ריבוי זמן לפני"ז, ואין זה רק חילוק בזמן, אלא גם מצב שונה בתכלית, שהרי עתה הוא זמן הגלות, ואילו ענין זה אירע בזמן שביהמ"ק הי' קיים — בית המקדש דוקא, היינו, לא באופן ד"ואהי' מתהלך באוהל"⁷², אלא לאחר ש"באתם אל המנוחה ואל הנחלה"⁷³, ולא רק בית שני, אלא בית ראשון שבו הי' הענין ד"ואכבדה"⁷⁴ בשלימות עם כל החמשה דברים⁷⁵, ובזמן בית ראשון גופא (שגם בו היו חילוקים בין תקופה לתקופה) הי' זה בחנוכת ביהמ"ק שהיא תכלית העילוי (כנ"ל) — יש בשמיני בתשרי נתינת כח לכל אחד מישראל גם בזמן הגלות, בנוגע לענין ד"ושכנתי בתוכם"⁷⁶ כפי שהוא בביתו הפרטי.

וכאשר יהודי שואל: איזה שייכות יש לו לענין חנוכת ביהמ"ק בזמן וע"י שלמה המלך שהיתה באופן נורא ומופלא ("אין א' מורא'דיקן און א' הפלאה'דיקן אופן") — אומרים לו, שהכח לזה נותן הקב"ה, שהוא כל יכול, "ומי יאמר לו מה תעשה"⁷⁷.

אמנם, אע"פ שהקב"ה נותן את הכח על זה — איתא במדרש⁷⁸ "אמר הקב"ה איני מבקש לפי כחי אלא לפי כחך", וההסברה בזה (דלכאורה הרי גם "כחך" מהקב"ה) — שגם לאחר שהקב"ה נותן את

(68) נסמן בתו"מ ח"פ ע' 157.

ספרי ופרש"י עה"פ.

(69) דברי הימים"א כב, ט.

(74) חגי א, ח.

(70) ישע"י נה, ו. וראה ר"ה יח, א. וש"נ.

(75) ראה יומא כא, ב.

(71) עטרת ראש נג, א.

(76) תרומה כה, ח.

(72) שמואל"ב ז, ו.

(77) קהלת ח, ד.

(73) פ' ראה יב, ט. וראה זבחים קיט, א.

(78) במדבר"ר פי"ב, ג. תנחומא נשא יא.

(125) אמור כג, מבר"ג.

(124) ראה ר"פ במדבר: "וידבר גו' באחד

(126) ראה טו"א"ח סתרכ"ה ובב"י.

לחודש השני בשנה השנית", ובהמשך לזה

(127) תנחומא צו יד. ועוד.

(שם ב, ב): "איש על דגלו גו' יחנו בני ישראל".

הכח, תלוי הדבר בבחירתו של מקבל הכחות כיצד לנצלם, וכאשר עובד עבודתו כדבעי, הרי זה נעשה "קב שלו", שעם היותו קב אחד, הנה להיותו "קב שלו" שנעשה ע"י עבודתו, רוצה בו יותר "מתשעה קבים של חבירו"⁷⁹ [שזהו דין בתורה לגבי דיני ממונות, שבזה אין הולכין אחר הרוב]⁸⁰, ויש חשיבות אפילו לפרוטה אחת, כיון שבה יכול לקנות חיי נפשו, כמ"ש בתניא⁸¹ לגבי צדקה], כולל גם "חבירו" זה הקב"ה (כפירוש רש"י עה"פ⁸² "רעך ורע אביך אל תעזוב"), ועאכו"כ כשמדובר אודות "קב שלו" שהוא הרבה יותר מקב אחד.

וכאשר כל אחד ינצל את הנתינת כח דשמיני בתשרי בנוגע לביהמ"ק שבביתו הפרטי שיהי' דירה לו ית' ("ושכנתי בתוכם"), הנה בצירוף כולם יחד יומשך ויתגלה ה"ושכנתי בתוכם" בביהמ"ק השלישי, בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.

* * *

י. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה שובה ישראל וגו'.

* * *

יא. הביאור בפירוש רש"י על הפסוק⁸³ "ימצאהו⁸⁴ בארץ מדבר", ומפרש רש"י: "אותם מצא לו נאמנים בארץ המדבר, שקבלו עליהם תורתו ומלכותו ועולו, מה שלא עשו ישמעאל ועשו, שנאמר⁸⁵ זרח משעיר למו הופיע מהר פארן",

— שלא פירש כפשוטו שהקב"ה מצא את עם ישראל במדבר, כי התחלת הבחירה בעם ישראל היתה לפני בואם למדבר, בהיותם במצרים, כמ"ש⁸⁶ "לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי", ולכן הוצרך לפרש "אותם מצא לו נאמנים בארץ המדבר, שקבלו עליהם תורתו וכו', מה שלא עשו ישמעאל ועשו וכו'"⁸⁷,

וכדי לתרץ הקושי שמתעורר לפי פירוש זה בסדר הכתוב, שהקדים

(79) ב"מ לח, רע"א.
 (80) ב"ק כז, ריש ע"ב. ויש"נ. וראה גם שיחת ש"פ האזינו, י"ג תשרי תשכ"ט סל"ז ואילך (ת"מ חנ"ד ע' 91). ויש"נ.
 (81) פל"ז (סע"ב). וראה גם אגה"ק ס"ד (קו, א).
 (82) משלי כז, יו"ד. וראה פרש"י ד"ה דעלך — שבת לא, א.
 (83) פרשתנו לב, יו"ד.
 (84) ששייך לעשיית שעליהם נאמר "דרשו הוי' בהמצאו", וכיון "שכל מדתיו של הקב"ה מדה כנגד מדה" (סנהדרין צ, סע"א), הנה דוגמת הענין ד"בהמצאו" אצל בני"ה הוא — "ימצאהו בארץ מדבר".
 (85) ברכה לג, ב.
 (86) ואתחנן ד, לד.
 (87) ועפ"ז יובן גם ההמשך לפסוק שלפניו (שם, ט): "יעקב חבל נחלתו", ש"הוא ובניו

הצדדים, כפי שכבר פירש בפ' בהעלותך¹¹⁷ ש"שבעה עננים כתובים במסעיהם, ארבע מד' רוחות ואחד למעלה ואחד למטה וכו'",

[והיינו, שאין הכוונה למ"ש בפ' בשלח¹¹⁸ "וה' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן .. ולילה בעמוד אש" (שזהו ע"ד ענין העננים) — שהרי ענין זה הי' מיד בצאתם ממצרים, לפני ש"ימצאהו בארץ מדבר" שקאי על מ"ת; אלא הכוונה היא לענין העננים שבפ' בהעלותך — "בשנה השנית בחודש השני בעשרים בחודש"¹¹⁹, כאשר "ויסעו בני ישראל למסעיהם .. בראשונה"¹²⁰, שאז הוצרכו לעננים להגן עליהם "מנחש שרף ועקרב ומן האומות", וכמודגש גם במ"ש מיד לאח"ז¹²¹ "ויהי בנסוע הארון .. קומה ה' ויפוצו אויבך וינוסו משנאיך מפניך", שהו"ע ההגנה מן האומות].

וכן "סבבם בתחתית ההר שכפהו עליהם כגיגית" — כגיגית דייקא, היינו, לא רק כמו קורה או אבן שמונחת מלמעלה, שאין זה "יסובבנהו", אלא "כגיגית", שמקיפה גם מכל ד' רוחות.

[ולהעיר: יש מפרשים¹²² שהטעם ש"סבבם בתחתית ההר שכפהו עליהם כגיגית" הי' "כדי שיהיו כמו אנוסים ולא יוכל לשלחם כל ימיו, כדין אנוסה". אמנם, אף שהבן חמש למקרא למד כבר אודות הדין של אנוסה ש"לא יוכל לשלחה כל ימיו"¹²³, אין זה שייך כלל לפשוטו של מקרא. אלא הפי' הוא כנ"ל ש"סבבם .. כגיגית" דוקא, להורות חיבתו של הקב"ה לישראל שמקיפם מכל הצדדים].

אמנם, נוסף לכך שהפי' ד"יסובבנהו" הוא שהקב"ה סיבבם מכל הצדדים, יש במשמעות ד"יסובבנהו" גם שהקב"ה פעל שבני"ה עצמם היו באופן של סיבוב, ולכן מוסיף רש"י לפרש גם ש"סבבם בדגלים לארבע רוחות".

יח. ויש להוסיף בנוגע לסדרם של ג' ענינים הנ"ל:

הענין ש"סבבם והקיפם בעננים" התחיל "בשנה השנית בחודש השני בעשרים בחודש" (כנ"ל), שזהו שנה לערך לאחרי ש"ימצאהו בארץ מדבר" במ"ת.

ועל זה שואל הבן חמש למקרא: ומה הי' בזמן שבינתיים? —

(121) שם, לה.
 (122) שפ"ח כאן.
 (123) תצא כב, כט.

(117) יו"ד, לד.
 (118) יג, כא.
 (119) יו"ד, יא.
 (120) שם, יב"ג.

ולהעיר גם מהמבואר בכ"מ¹¹³ שע"י ענין התשובה מגיעים לבחי צור — כמשל צור החלמיש, שיסוד האש שבו אינו בפועל, אלא בכח ובהעלם [ולכן יכולים להכניס את הצור למים, ואעפ"כ לא יכבה כח האש, כיון שאינו בערך כלל לאש הגלוי], וכדי לגלותו יש צורך בהכאה דוקא, שזהו"ע התשובה.

טו. והנה, בדיוק לשון הזהר⁹⁷ "שמעו קלא עולו ואתו ואתכנשו להילולא", מבאר אמו"ר¹¹⁴: "הג' לשונות עולו אתו אתכנשו (הוא כמו יעלה ויבוא ויגיע), הוא לנגד הג' קוין חג"ת, כמו ויסע ויבוא ויט¹¹⁵ שהם לנגד חג"ת" (כמבואר בקהלת יעקב¹¹⁶ שע"ב השמות שיוצאים מג' הפסוקים ויסע ויבוא ויט הם בסדר ישר היפוך וישר: האות הראשונה של הפסוק הראשון, האות האחרונה של הפסוק השני, והאות הראשונה של הפסוק השלישי, והרי צירוף באופן ישר הו"ע החסד, וצירוף באופן הפוך (תשר"ק) הו"ע הגבורה).

אך עדיין דרוש ביאור מהי הדגשת הענין ד"אתכנשו"? וכפי שיתבאר לקמן.

* * *

טז. הביאור בפירוש רש"י:

הטעם שרש"י מדייק לכתוב בכל ענין יותר מדבר אחד הוא — לפי שבפסוק יש אות מיותרת: "ימצאהו" — במקום "ימצאו"; "יסבכנהו" — במקום "יסבכנו"; יבוננהו — במקום "יבוננו"; "יצרנהו" — במקום "יצרנו"; ו"יקחהו" — במקום "יקחו".

ויותר זה הוא הכרחו של רש"י לבאר שכוונת הכתוב להוסיף עוד פרטים בענינים אלו.

יז. ויש לבאר פרטי הענינים בפ"י "יסובכנהו" — שם סבבם והקיפם בעננים, וסבבם בדגלים לארבע רוחות, וסבבם בתחתית ההר שכפהו עליהם כגיגית⁹⁸:

הפ"י ד"יסובכנהו" הוא — שהקב"ה סיבבם מכל הצדדים, להורות חיבתן כו'.

ולכן מפרש רש"י "סבבם והקיפם בעננים", כיון שהעננים היו מכל

(115) בשלח יד, יט-כא.

(116) ערך ע"ב.

(113) לקו"ת אחרי כו, ג.

(114) לקוטי לוי"צ הערות לזח"ג ע' תסד.

"ימצאהו גו" ש"קאי על קבלת התורה ל"ובתוהו גו" ש"קאי על היציאה למדבר (שהתחילה לפני מ"ת)⁸⁸, מדייק רש"י (בד"ה ובתוהו) "אף שם נמשכו אחר האמונה ולא אמרו למשה היאך נצא למדברות כו", שבוה נכללת כללות הליכת בני במדבר העמים⁸⁹ (גם לאחרי מ"ת) —

הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס⁹⁰ בלקו"ש חל"ד ע' 206 ואילך.

יב. כמו"כ יש לדייק בפירוש רש"י "שקבלו עליהם תורתו ומלכותו ועולו" — שמפרט ג' ענינים: תורתו ומלכותו ועולו (כפי שכבר נתבאר פעם⁹¹).

ולהעיר שהדיוק הנ"ל שרש"י כותב ג' ענינים: "תורתו ומלכותו ועולו", הוא דיוק כללי בפירוש רש"י בפסוק זה שבכל ענין כותב כמה (ג' או עכ"פ ב') פרטים: "יסבכנהו" — "הקיפם בעננים, וסבבם בדגלים כו' וסבבם בתחתית ההר"; "יבוננהו" — "בתורה ובכינה"; ו"יצרנהו" — "מנחש שרף ועקרב ומן האומות".

יג. כמו"כ יש להתעכב על הפסוק שלאח"כ⁹²: "כנשר יעיר קנו גו' יפרוש כנפיו יקחהו", שבפירוש רש"י יש ענין בלתי מובן לגמרי, "קלאץ קשיא", וכרגיל, לא נעמד אף אחד על זה:

רש"י מפרש מ"ש "יפרוש כנפיו יקחהו" — "כשבא ליטלן ממקום למקום, אינו נוטלן ברגליו כשאר עופות, לפי ששאר עופות יראים מן הנשר שהוא מגבי' לעוף ופורה עליהם, לפיכך נושאן ברגליו מפני הנשר, אבל הנשר אינו ירא אלא מן החץ, לפיכך נושאן על כנפיו, אומר מוטב

(89) ועפ"ז יובן גם דיוק לשון רש"י "כענין שנאמר (ירמי' ב, ב) לכתך אחרי במדבר" (ולא כמו שנאמר כו') — כי, בפסוק "לכתך אחרי במדבר" מדובר אודות התחלת היציאה למדבר שהחטרון שבו הוא רק היותו "ארץ לא זרועה" (כהמשך הכתוב), ואילו כאן מדובר אודות המשך ההליכה במדברות (מדבר פארן, מדבר צין וכו') "בתוהו ילל ישימון", "ארץ צ"י ושממה, מקום יללת תנינים ובנות יענה".

(90) בשילוב שיחת ש"פ האזינו תשל"ב.

(91) שיחת ש"פ האזינו הנ"ל. וראה בארוכה לקו"ש שבפנים.

(92) שם, יא.

היו לו לנחלה, ולא ישמעאל בן אברהם, ולא עשו בנו של יצחק" (ש"לכן נאמר יעקב דוקא, ולא אברהם (שכולל גם ישמעאל) או יצחק (שכולל גם עשו)) — שהרי אם נפרש שהקב"ה מצא את עם ישראל במדבר בצאתם ממצרים, לא מובן הקשר לפסוק "יעקב חבל נחלתו", שהרי אין זה החידוש של יעקב דוקא, כיון שגם אברהם אינו מציין למצרים, להיותו מבני שם, ואילו מצרים הוא מבני חם.

(88) משא"כ אם נפרש "ימצאהו בארץ מדבר" כפשוטו, שהקב"ה מצא את בני במדבר, אתי שפיר המשך הכתוב "ובתוהו ילל ישימון" — שזהו כדרך שירה, שבה חזרו הכתוב אותו ענין עוה"פ.

שיכנס החץ בי ולא יכנס בבני. אף הקב"ה, ואשא אתכם על כנפי נשרים⁹³, כשנסעו מצרים אחריהם והשיגום על הים, היו זורקים בהם חצים ואבני בליסטראות, מיד ויסע⁹⁴ מלאך האלקים וגו' ויבוא בין מחנה מצרים וגו'.

ואינו מובן:

בשלמא כשהנשר "אומר מוטב שיכנס החץ בי ולא יכנס בבני", הרי זה ענין של מס"נ (המורה על גודל האהבה), כיון שהחץ שיכנס בו (במקום שיכנס בבניו) יכול להזיקו כו'; אבל בנוגע להקב"ה — מהי הרבותא בכך ש"ויסע מלאך האלקים וגו' ויבוא בין מחנה מצרים וגו'" (לקבל חצים ובליסטראות של מצרים⁹⁵), בה בשעה שחצים ואבני בליסטראות אינם יכולים להזיק למלאך?!

הבן חמש למקרא אמנם לא ראה מעולם מלאך [כ"ק אדמו"ר שליט"א הוסיף בכת"שחוק]: וגם המלמד שלו לא ראה מלאך מעולם. — רוב המלמדים מסתמא לא ראו מלאך. וגם אם יש מיעוט שראו מלאך, הרי בודאי יש עכ"פ אחד מהם — כמוני — שלא ראה...⁹⁶, אבל הוא מבין שחצים ואבני בליסטראות אינם מזיקים למלאך.

ועוד זאת, שגם כאן מדייק רש"י וכותב ב' ענינים: חצים ואבני בליסטראות. — בנוגע לנשר כותב רש"י רק "חץ", כיון שהדרך לפגוע בנשר היא רק ע"י חץ ולא ע"י אבני בליסטראות, אבל בנמשל מביא רש"י לא רק חצים אלא גם אבני בליסטראות, אף שיש עוד כלי מלחמה, כמו חרב חנית וכו'. ויש לבאר מדוע מדייק רש"י לכתוב דוקא חצים ואבני בליסטראות.

וכפי שיתבאר לקמן באופן שיהי' מובן ומוכרח ע"פ פשוטו של מקרא.

יד. בנוגע להערות אדמו"ר על הזהר, נתעכב על מאמר הזהר בפרשת האזינו אודות הסתלקות רשב"י⁹⁷ (כדלקמן סט"ו).

ובהקדים השייכות של ענין ההסתלקות (דרשב"י) לפרשת האזינו — שהרי כל ענין בתורה (כולל גם ספר הזהר שהוא חלק מתושבע"פ, ובפרט פנימיות התורה) הוא בתכלית הדיוק — כי, ענין ההסתלקות קשור עם תשובה, כמ"ש הרמב"ם⁹⁸: "יפחד וידאג ויפשפש במעשיו

(93) יתרו יט, ד.

(94) בשלח יד, יט-כ.

(95) פרש"י שם, יט.

(96) ראה גם תו"מ ח"א ריש ע' 108.

(97) ח"ג דצו, ב.

(98) הלי' אבל ספי"ג.

ויחזור בתשובה" [ויש לומר שהמקור לזה הוא פי' התרגום בפסוק⁹⁹ "והחי יתן אל לבו": "ואין אית ביד"י מדעם ביש .. יתוב בתיובתא"¹⁰⁰]; ולכן הרי זה שייך לפרשת האזינו שקורין תמיד בסמיכות ליוהכ"פ — בעשרת ימי תשובה, או בד' ימים שבין יוהכ"פ לסוכות שבהם ישנו עדיין ענין התשובה, כמובן ממאמר המדרש¹⁰¹ על הפסוק¹⁰² "ולקחתם לכם ביום הראשון", שנקרא ראשון להיותו "ראשון לחשבון עונות", וכידוע¹⁰³ גם מאמר כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) ג"ע לכ"ק מו"ח אדמו"ר במענה לשאלתו למחרת יוהכ"פ מהי העבודה עתה, שעכשיו יש להתחיל לעשות תשובה ("איצטער דארף מען ערשט תשובה טאָן").

ויש להוסיף בזה בנוגע ליום ההסתלקות דרשב"י — שנקרא בשם "הילולא" (חתונה), כי, ענין הנישואין ("הילולא") הוא המשכת וגילוי כח הא"ס ע"י ענין ההולדה שהוא תכלית הנישואין¹⁰⁴ [וכפי שמאריך הצ"צ¹⁰⁵ בענין "יפה שיחתן של עבדי אבות לפני המקום מתורתן של בני"ם¹⁰⁶, שזהו לפי שיחתן של עבדי אבות קשורה עם ענין הנישואין שע"י נמשך ומתגלה כח הא"ס], והרי זהו כללות ענין עבודת הנשמה למטה בעלמא דין (שיום ההסתלקות הוא הגמר והסך-הכל של כללות העבודה), כמאמר¹⁰⁷ "האי עלמא דאזלינן (שקשור גם עם הענין ד"אבן האזל"¹⁰⁸) מיני' כבי הילולא דמיא", כיון שע"י העבודה ממשיכים גילוי אוא"ס בעולם.

וע"י מגעת הנשמה לדרגא נעלית יותר מכמו שהיתה קודם הירידה — שזהו תוכן ענין התשובה, כמבואר בלקו"ת ריש פרשתנו, ש"עיקר התשובה הוא כמ"ש¹⁰⁹ והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה", "כמו קודם ירידתה (וכפי שמוסיף בסוף פ"א¹¹⁰) ויתר על כן" [שהרי אם זה רק "כמו קודם ירידתה", מהי התועלת שבענין התשובה], כי ירידתה היא מבחי' "אשר נתנה", ועלייתה היא למעלה יותר — "אל האלקים אשר נתנה", ועד לחביון עוז העצמות¹¹¹, שזהו למעלה לא רק מבחי' עד ועד בכלל, אלא למעלה גם מבחי' עד ולא עד בכלל (כמשנת"ל במאמר¹¹²).

(99) קהלת ז, ב.

(106) ב"ר פ"ס, ח. הובא בפרש"י עה"ת

חיי שרה כד, מב.

(100) ראה גם תו"מ חפ"ב ע' 40. וש"נ.

(107) עירובין נד, א. וראה אוה"ת

בראשית כד, ב ואילך. ועוד.

(101) תנחומא אמור כב. ויק"ר פ"ל, ז.

(102) אמור כג, מ.

(108) שמואל"א כ, יט.

(103) ראה סה"ש תרפ"ט ע' 25. וראה גם

תו"מ חע"ח ס"ע 135. וש"נ.

(109) קהלת יב, ז.

(110) אף שלא נזכר בהקיצור (שם עג, ג).

(104) ראה לקו"ת שה"ש לט, סע"ד

ואילך. ובכ"מ.

(111) ראה לקו"ת דרושי יוהכ"פ בסופן.

(105) ראה אוה"ת חיי שרה קצו, ב ואילך.

(112) פ"ב (לעיל ע' ...).